

(א) שזכות מג; (ב) דם מל; פסקים לז; גיטין לו; קדושין טז; א; (ג) מו"ק ע"ב; (ד) לעיל טע. כ"ק נו; שזכות מג; מדרש לג; (א) כ"ל שזה; (ו) נכדויות מט; (ז) (ח) נבילה ד;]:

מוסר רש"י

קתא. בית יד (שבועות מו); אבד קתא דמגלא (מ); אבד אלפא וזי. דקבר וקביל, אבל כל זמן שהן קיימין על כרמו גובה חוב, אם מלה סתם הוא, סתם מלה שלשים יום, ואם פירש לו זמן כפיניו זמנו יסרע, ולא מלי לממר סברת וקביל, דאי לשם משכון קביל, לשם פירעון לא קביל, וכיון דקביל לשם משכון כל כמה דלא מטרד ליה משכונה לא גבי ולא מלי פטר נפשיה דבתי שוין (שם); מנין לבעל הוב שקונה משכון. כל ימי הלואה המשכון קניו לו ואם נאסר חייב בלואה, שאינו עולו לא כשומר חנם ולא כשומר שטר, שפטרין בלואה, אלא כילו כשומרו ובשמירתו עומד (פסחים א); ולך תהיה צדקה. בהשגת העצם כתיב, אי אמרת קויה משכון אינא צדקה כהא שפיכה משכב בשמא, שהשאל לו לא נדר הקניו לו, ואם אינו קונה, צדקה בהשכחה זו מנין, על שלם טעם (שם); כגון שלא בשעת הלואה. כגון שלא צדקה, דכתיב משכני קרא, דכתיב לעיל מניה בחוק תעמוד והאוס וכו', ואמר מר זה שלם צד' (שבועות מד); שומר אבדה, היטע אבדת חבירו לזיוה, דכתיב ואספתו אל מוך ביתך (ביק 1); כשומר חנם; ואינו חייב אלא בפשיעה (לעיל טע); כשומר שטר, וחיוב בגנייה ואבדה, דשומר שטר מלוה הוא, דהטעם בנהיה פטור מן המלוה (שם); א: שכר מלוה (שבועות מד); לימא דרב יוסף תנאי היא. דמלתא דרבה ודאי ליה דרבה, אלא דרב יוסף מי לימא תנאי היא, מי מני לאוקמי לרי אליעזר כותיה

על המשכון. בשעת הלואה משמע: ומסני'. שהלוה פירות: אי הכי קמה ליה מסני' דלא רכזי עקיבא. דקתני אצל אס הלוהו מעות שומר חנם ואנן קיימא לן במסכת סנהדרין (דף פו.) בזולהו קתמי סתם משנה רבי מאיר סתם סיפרא ר' יהודה סתם ספרי ר' שמעון וכולהו אליבא דר' עקיבא: לימא. ר' אליעזר ור' עקיבא: **זדלא שוי שיעור וזי קא מפלגי וזדשמואל פליגי.** דאי זדשוי מודה ר' אליעזר לרגוביינא שקליה וזדלא שוי פליגי לרבי אליעזר לית ליה דשמואל דאמר אבד אלפא וזי וסבר דקביל לרגוביינא הא לית ליה לרבי אליעזר דכיון דלא שוי לזכרון דברים בעלמא הוא נדקיט ליה ושומר חנם הוא ור' עקיבא אית ליה דשמואל ואמר סבר וקביל בתורת משכון וכל כמה דלא מיהדרי ליה לא לגבי: **דכולי עלמא לית להו דשמואל.** לרבי אליעזר לא מפסיד כלום ולר' עקיבא אינו מפסיד אלא כנגד המשכון: שקונה משכון. לכל מיילי להתחייב בלואה: אימור דאמר ר' יוחנן במשכנו שלא בשעת הלואה. דהא קרא במשכנו ע"י שליח צ"ד כתיב דכתיב לעיל מנייה בחוק תעמוד ומוקמינן לה לקמן (דף קיג.) בשליח צ"ד וההוא ודאי קני לרגוביינא שקליה וליכא לדמוייה למשכנו בשעת הלואה וזכה פלוגתא דרבי אליעזר המלוה על המשכון קתני: **והא כשומר אבידה קא מופלגי.** דטעמא דר' עקיבא טעם דשומר שכר מלוה הוא והעוסק במלוה פטור מן המלוה דאי בעי לא יתיב ריפתא לענינא: שומר אבידה. שמעא אבידה והכניסה אל תוך ביתו כדכתיב (דברים כג) ואספתו אל תוך ביתך: כשומר שכר. מלוה: לימא דרב יוסף יוסף כנאי. דהא רבה ודאי תנאי היא דהא ר' עקיבא לית ליה דרבה ולית ליה לאוקמי פלוגתייהו בטעמא אחרינא דהא אהדרן ככמה טעמי ולא אתוקמא אלא לרב יוסף מי מיעביד למימר דר' אליעזר תנאי היא לרב יוסף: כשומר אבידה דכולי עלמא אית לכו דרב יוסף. כלומר רבה הוא דדמיק לאוקמי מילתיה כתנאי אבל רב יוסף אמר לך רבי אליעזר נמי קאי כותיה היכא דליכא מלוה כגון שומר אבידה והכא היינו טעמא דפטור דקא סבר אין כגון מלוה: במלוה

לימא ברבא שוי שיעור וזי וזדשמואל קמיפלגי. פי' בקוננו' אצל זדשוי הו' לכ"ע ש"ס ושילהי שזעות הדיינים (שבועות דף מ: ושם מה. ד"ה מא) יש ספרים דגרסי ה"ד אי זדשוי שיעור וזי מ"ט דרבי אליעזר אלא זדלא שוי וזדשמואל קמיפלגי משמע כפ"ה זדשוי מודו כ"ע וקשה דל"כ אמאי קאמר מתניתין דלא כר' אליעזר לוקמה זדשוי שיעור וזי ומיתי ככ"ע וכ"ת הא דקאמר דמתניתין דלא כרבי אליעזר היינו לפי המסקנא דפליגי זדשוי שיעור וזי וזדלא שוי וזדשמואל קמיפלגי משמע כותיה פליגי לפי המסקנא דשמואל כדפי' צפ"צ לעיל (דף טו. ושם ד"ה והו) ומיהו יש לומר דלא מלי לאוקמי מתני' זדשוי וככ"ע דאין סברא שיתלוק רבי יהודה על רבי אליעזר ור' עקיבא אלא ודאי מתני' זדלא שוי איירי אצל קשה כיון דזדשוי שיעור וזי לכולי עלמא אצדו מעותיו אם כן זדלא שוי מה שנגד המשכון נמי אצדו לכ"ע ואם כן אמאי ישבע לרבי אליעזר שאבד המשכון בלא פשיעה מה מרווח מלוותה שזועה והלא מעות שנגד המשכון אצד אפי' לא פשע שיתירם על המשכון יטול אפי' פשע במשכון כיון דלית ליה לדשמואל וכ"ת כמו שפירש בקונטרס דהיכא דלא (ט) קנט שיעור וזי אפילו כנגד המשכון לא יפסיד לר' אליעזר משום דלא נקטיה אלא לזכרון דברים בעלמא זה אין נראה דאי זדשוי אצדו מעותיו אף על גב דלית ליה לדשמואל אם כן ע"כ לא אצדו אלא מטעמיה דרב יוסף דמשום מלוה הו' ש"ס ומהאי טעמא נמי יפסיד מה שנגד המשכון זדלא שוי דהא כ"ס שעשה מלוה שהלוה על המשכון מועט ועוד דלפי גירסת הספרים היה משמע כרב יוסף וק"ל כרבה דלפריש"י צ"ב אלו מילואות (ס) ומיהו יש לומר דזדשוי הו' לכ"ע שומר שכר ולא מטעמי' דרב יוסף אלא מטעמיה דשמואל דחשיב כאליו פירש אצד המשכון אצדו מעותין וכי לא שוי שיעור וזי בשעת הלואה לא נקיט ליה אלא לזכרון דברים בעלמא ואפילו כנגד המשכון לא חשיב כאליו פירש אליבא דרבי אליעזר מ"מ דוחק הוא ונראה לפרש לימא זדלא שוי וזדשמואל קמיפלגי פי' אף זדלא שוי וזדשמואל קמיפלגי ולא צדרי' יתחם ורב יוסף דזעטעמיהו לא מני פליגי אלא זדשוי ועוד דלפי האמת לא פליגי

הלוהו על המשכון קתני אלא לא קשיא כאן שהלוהו מעות כאן שהלוהו פירות והא מדקתני סיפא ר' יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר מכלל דלתנא קמא לא שני ליה כולה רבי יהודה היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הלוהו על המשכון שומר שכר במה דברים אמורים שהלוהו פירות אבל הלוהו מעות שומר חנם שרבי יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר אי הכי קמה לה מתני' דלא כרבי עקיבא אלא מחזורתא מתניתין דלא כר' אליעזר לימא ברבא שוי משכון שיעור וזי וזדשמואל קא מופלגי דאמר שמואל האי מאן דאזופיה אלפא וזי לחבריה ואנח ליה קתא דמגלא עילויהו אבד קתא דמגלא אבדו אלפא וזי אי בדלא שוי משכון שיעור וזי דכולי עלמא א"לית להו דשמואל והכא בדשוי שיעור וזי וקא מופלגי בדר' יצחק דאמר ר' יצחק במנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר ו'לך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנא ליה מכאן לבעל חוב שקונה משכון ותסברא א'אימור דאמר ר' יצחק במשכנו שלא בשעת הלואה אבל משכנו שלא בשעת הלואה מי אמר אלא משכנו שלא בשעת הלואה כולי עלמא אית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואה ובשומר אבידה קא מופלגי דאיתמר שומר אבידה רבה אמר בשומר חנם רב יוסף אמר בשומר שכר לימא דרב יוסף תנאי היא לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף והכא במלוה

צ א ב מ"י פי מהל שפיות ה' א ועיין בהשגות וזמ"מ וז"ל סגן עשין פט טו"ט ע"מ ק"י עב סעי' ז וע"ש בהגיה:

תורה אור השלם

1 השב תשיב לו את העבט כבא השמש ושב בשלמותו וברך ולך תתנה צדקה לפניך דברים כד יג

דשמואל דחשיב כאליו פירש אצד המשכון אצדו מעותין וכי לא שוי שיעור וזי בשעת הלואה לא נקיט ליה אלא לזכרון דברים בעלמא ואפילו כנגד המשכון לא חשיב כאליו פירש אליבא דרבי אליעזר מ"מ דוחק הוא ונראה לפרש לימא זדלא שוי וזדשמואל קמיפלגי פי' אף זדלא שוי וזדשמואל קמיפלגי ולא צדרי' יתחם ורב יוסף דזעטעמיהו לא מני פליגי אלא זדשוי ועוד דלפי האמת לא פליגי דרבי יצחק דמסיק ולא דרבי יוסף יוסף כנאי. דהא רבה ודאי תנאי היא דהא ר' עקיבא לית ליה דרבה ולית ליה לאוקמי פלוגתייהו בטעמא אחרינא דהא אהדרן ככמה טעמי ולא אתוקמא אלא לרב יוסף מי מיעביד למימר דר' אליעזר תנאי היא לרב יוסף: כשומר אבידה דכולי עלמא אית לכו דרב יוסף. כלומר רבה הוא דדמיק לאוקמי מילתיה כתנאי אבל רב יוסף אמר לך רבי אליעזר נמי קאי כותיה היכא דליכא מלוה כגון שומר אבידה והכא היינו טעמא דפטור דקא סבר אין כגון מלוה: במלוה

דבוי' ע"מא א"ת אהו דשמואל. צפרק שזעות הדיינים (שבועות דף מ: ושם ד"ה ממתי) פריך לשמואל מדתנן סלע הלייתך עליו ושקל היה שזה אומר לא כי אלא שלש גיורים היה שזה חייב ואמאי לימא הא קבלתיה וגרס בספרים וכן פי' בקונטרס מתניתין דצפרים כי קאמר שמואל זדלא פריש להאי גירסא א"ש דלא מני למימר הכא כולהו אית להו דשמואל דאי ר' אליעזר אית ליה דשמואל למה ישבע נהי דלית ליה דרבי יצחק מטעמא דשמואל יפסיד הכל אפי' לא פירש ולא שוי כ"ס זדשוי וזי איירי דצפרים שלא יפסיד לא היה חולק ר' עקיבא אצל לפי גרסת ר"ח דגרים התם מתני' זדלא פריש ושמואל דצפרים שיאבד כל מעותיו וכן נראה לר"ת עיקר דאין סברא שיאבד כל מעותיו דשמואל דר' אליעזר לית ליה דשמואל דאמר על גב דפריש לא יועיל דאסמכתא היא וכיון דלא איבד מעות היתירים על המשכון גם מה שנגד המשכון לא הפסיד דאמר באזרוה נשך (לעיל דף סו:) ושם דמי קאמר ליה קני לרגוביינא ור"ע סבר דלא מקרי אסמכתא אלא היכא שאמר להסמיך חבירו על דבריו כגון אם אזכיר ולא אעביד אשלם אלפא וזי אצל הכא המלוה מחל כל חובו אם יפסד המשכון וקשה דלפי גירסא זו אמאי לא קאמר הכא כולי עלמא אית להו דשמואל היכא דפריש והכא זשוי שיעור וזי ולא פריש וזדרי' יתחם קמפלגי דהא הלכתא כותיה דשמואל דרב נחמן ונהרדעי ק"ל כותיה התם ויש לומר דסבר גמרא דאי דצפרים מפסיד כל החוב זדלא פריש נמי מפסיד כנגד המשכון דמה שנגד המשכון דצפרים דמי ולהכי לא מני למימר כולי עלמא אית להו דשמואל דל"כ לר' אליעזר למה ישבע ויטול כל מעותיו דמה שנגד המשכון יש לו להפסיד כיון דאית ליה דשמואל ומכל מקום הלכתא כשמואל דצפרים ור"ח פירש דאין הלכה כשמואל וטעמא משום דקאמר הכא כולי עלמא לית להו דשמואל ואין זו ראייה שכן דרך הגמרא לדחות דכולי עלמא לית להו אע"ג דכן הלכה כיון דלא מני למימר כולי עלמא אית להו ועוד דלפי האמת דק"ל כרבה פליגי דשמואל וקאי רבי עקיבא ומתניתין דשמואל וא"כ ק"ל כשמואל ואע"ג דרב פליגי עליה דהא צפרק אהב (לעיל דף מ: ושם) מדמי פלוגתא דרב דערבון לפלוגתא דרשב"ג ורבנן גבי ואינו שיהא אלא פלג ובשזעות (דף מ: ושם) מדמי פלוגתא דרשב"ג ורבנן לשמואל א"כ פלוגתא דשמואל ורב לענין מי שפרע דאסורא איתמר והלכה כרב באיסורי (דף מ: ושם) מדמי פלוגתא דרבה ודאי תנאי היא ודאי תנאי היא ודאי תנאי היא ודאי תנאי היא: לימא דרב יוסף תנאי היא. פירש בקונטרס דרבה ודאי תנאי היא ודאי תנאי היא ודאי תנאי היא ודאי תנאי היא: תנאי ומוקי פלוגתייהו דשמואל וכולי עלמא אית להו דרבה אצל לרב יוסף כי נמי פליגי דשמואל ר' אליעזר ללאו כותיה: במלוה

דשמואל דחשיב כאליו פירש אצד המשכון אצדו מעותין וכי לא שוי שיעור וזי בשעת הלואה לא נקיט ליה אלא לזכרון דברים בעלמא ואפילו כנגד המשכון לא חשיב כאליו פירש אליבא דרבי אליעזר מ"מ דוחק הוא ונראה לפרש לימא זדלא שוי וזדשמואל קמיפלגי פי' אף זדלא שוי וזדשמואל קמיפלגי ולא צדרי' יתחם ורב יוסף דזעטעמיהו לא מני פליגי אלא זדשוי ועוד דלפי האמת לא פליגי דרבי יצחק דמסיק ולא דרבי יוסף יוסף כנאי. דהא רבה ודאי תנאי היא דהא ר' עקיבא לית ליה דרבה ולית ליה לאוקמי פלוגתייהו בטעמא אחרינא דהא אהדרן ככמה טעמי ולא אתוקמא אלא לרב יוסף מי מיעביד למימר דר' אליעזר תנאי היא לרב יוסף: כשומר אבידה דכולי עלמא אית לכו דרב יוסף. כלומר רבה הוא דדמיק לאוקמי מילתיה כתנאי אבל רב יוסף אמר לך רבי אליעזר נמי קאי כותיה היכא דליכא מלוה כגון שומר אבידה והכא היינו טעמא דפטור דקא סבר אין כגון מלוה: במלוה

צ א ב מ"י פי מהל שפיות ה' א ועיין בהשגות וזמ"מ וז"ל סגן עשין פט טו"ט ע"מ ק"י עב סעי' ז וע"ש בהגיה:

1 השב תשיב לו את העבט כבא השמש ושב בשלמותו וברך ולך תתנה צדקה לפניך דברים כד יג

צא א מיי פיי מהל' שירות ה' א סמג טו טו"ע ח"מ סי' עב סעי' ב:
צב ב מיי פיי מהל' מלוה וזה ה' ח סמג עין לז טו"ע טס סעי' א:
צג ג מיי פיי מהל' שירות ה' ב סמג עין פט טו"ע ח"מ סי' טז סעי' א:
צד ד מיי פיי מהל' טוק ממון ה' ז ופ"ו מהל' חובל ומזיק ה' ח סמג עין סח טו"ע ח"מ סי' טז סעי' א:
צה ה מיי פיי מהל' טוק ממון ה' ז סמג טו טו"ע ח"מ סי' טז סעי' ב:
צז ו מיי פיי מהל' טוק ממון ה' ז סמג טו טו"ע ח"מ סי' טז סעי' ג:

במלוה צריך למשכון. פי' בקונטרס להשתמש ואין להקשות לפירושו דלמאי קאמר לעיל (דף פ"א:) מתניתין דלא כרבי אליעזר וקיימתין צדין לריך למשכון דסוגיא דשמעתין דלעיל אמאי אליבא דרבה דקיימא לן כוותיה אי נמי אי מתני' איירי צדין לריך לא הוה פליג רבי יהודה ור"ה פירש לריך למשכון היינו שאינו רוצה להלוות לו בלא משכון ולפירושו א"ש דלא מני לאוקמי מתני' צדין לריך אבל אין נראה פירושו דלישנא דלריך למשכון לא משמע הכי ועוד דלע"ג דאין רוצה להלוות אלא על המשכון מנהה קעביד שכלל משכון אין לו להלוות כיון שירא להפסיד ואפשר במשכון: (לעיל) **אימור דאמר ר' יצחק שרא בשעת הלוואתו.**

פי' בקונטרס דשלא בשעת הלוואתו קני ליה להתחייב אף בצאונסין ולפירושו הא דאמר בפ"ק דפסחים (דף ה:) דחייב לבער פקדונות של כותים כשקבל עליו ישראל אחריות היינו דוקא כשקבל עליו אחריות לצאונסין^א דהא מלוה על המשכון של חמץ בשעת הלוואה אע"ג דלאחריות המשכון עליו מנגיבה ואצידה ממשכונא ולא פיי' דלא פריש כדפ"ל דמה שנגד המשכון כמפורש דמי אפ"ה אין חייב לבער אם לא מטעם דקני ליה לגמרי שלא בשעת הלוואתו כדרכי יצחק ומיהו נראה דשלא בשעת הלוואתו לא קני להתחייב בצאונסין אלא דהוה עומד שומר דהא מלמדה מתניתין דקתני שומר שטר לדרבי יצחק וכן פי' בהדיא בה"ג שהצאתי לעיל וכן פירש בשעריים דרב האי גאון בשער מ"ב וצריך לפרש מאיזה טעם יהיה שומר שטר דאי חשיב קנין גמור אפילו בצאונסין יתחייב ואי לא חשיב קנין גמור לא יהיה אפילו שומר שטר וי"ל דבהיה הגאה שיכול לקדש בו את האשה כדאמר' בפ"ק דקדושין (דף ט: וס) דקדשה במשכון דאחרים מקודשת ולקנות בו עבדים וקרקעות הוה עליה שומר שטר ולפי זה הא דלמך קדשה במשכון מקודשת היינו דוקא במשכון שמשכנו שלא בשעת הלוואתו וא"ת ולמה יחשב שומר שטר כצדיל כן והלא כך היה יכול לקדש במעמיו וי"ל דכיון דעכשיו שנטול משכון אין מעמיו צדו חשיב שומר שטר לפי שיכול לעשות בו קדושין או קנין ועוד דחליפין יכול לעשות במשכון מה שלא היה יכול לעשות במעות דאין מטבע נעשה חליפין וקשה דכפרק כל שעה (פסחים דף לא: וס) פליגי רבנן אר"מ דלמך ישראל שהלוה לכותי על חמנו עובר עליו ומפרש התם דפליגי דדרבי יצחק דרבנן לית להו דר' יצחק א"ר כ"ע אית להו דרבי יצחק וטעמא דרבנן דלמך אינו עובר משום דסברי דלמך מכותי לא קני והשתא לרבנן אמאי אינו עובר והא קי"ל כשמואל והוה שומר שטר אפי' דלא פריש כדפרישית דהא משום דר' יצחק לא הוה אלא ש"ס ואפ"ה מיקרי חמנו וי"ל דמשום חיוב דשומר שטר לא מיקרי חמנו אי לא משום דלמך הכבוד דקני ליה והוה שלו כדר' יצחק:

במלוה צריך למשכון קמיפלגי מר סבר מצוה קא עביד שהלוהו והוה שומר שטר ומר סבר לאו מצוה קא עביד שלהנאתו מתכוין והוה שומר חנם: אבא שאול אומר מותר לאדם להשכיר משכונו של עני להיות פוחת והולך: אומר רב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כאבא שאול יואף אבא שאול לא אמר אלא במרא ופסל וקדרום הואיל ונפיש אגרייהו וזומר פחתייהו: **מתני'** המעביד חבית ממקום למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שטר ישבע^ב רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע: **גמ'** תנו רבנן המעביד חבית לחבירו ממקום למקום ושברה בין שומר חנם בין שומר שטר ישבע דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע נושא שטר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע למימרא דסבר ר' מאיר דנתקל לאו פושע הוא והתניא^ג גשברה כדו ולא סילקו נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר^ד מחייב בהזיקן וחכמים אומרים^ה הפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לן^ו דבנתקל פושע פליגי^ז אמר ר' אלעזר תברה מי ששנה זו לא שנה זו ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שטר ישלם האי כי דיניה והאי כי דיניה ואתא רבי אליעזר למימר^ח אין גמרא בר' מאיר ומיהו תמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע דלא פושע בה אלא שומר שטר אמאי משתבע כי לא פושע נמי שלומו בעי ואפילו שומר חנם נמי התינה במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע דלא פושע ואפילו

זמלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמיפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מלוה: **מרא**. פושי"ר: **פסל**. דולייר"ה: **קדרום**. כישנא"ה: **מתני'** **ישבע**. שלא פשע ויפטר. ובגמרא מפרש טעמא אמאי פטור שומר שטר כצדוהא הא בלאו פשיעה נמי חייב שאין זה אונס אלא כנגיבה ואצידה שהן קרוצין לאונס ופשיעה: **ר' אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'**. כלומר אף אני שמעתי מרבותי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"ז היאך נפטרין כצדוהא. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא**. דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדיר מנתקל לא הוה ועוד דהא פטור לנושא שטר אלמא אונס חשיב ליה: **וקיימא לן**. בצדא קמא צהמניח את הכד (דף כט:): **האי דניניה**. דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שטר ישלם דאי נמי לא הוה פושע דיניה לשלם: **הפינה במקום מדרון**. דאיכא למימר קרוצ לאונס הוא: **שלא במקום מדרון**. ודאי פושע הוא: ואפי'

א) ז"ל רבי אלעזר והוא ר' אלעזר בן שמוע, ב) צ"ק כח: נו. טו: א) וע' תוס' לקמן קת. ד"ה ומן צ"ד, ד) צ"ק טע. וש"ג, ה) ועין פ"רש"י דף פג., ו) הגה"ה והא דלמריין כיון דאילו מנגיב ומתביד ממייבוו כו' היינו פי' דמנגיב או מתביד בלחוב. רש"י א) הגה"ה. אבל שומר שטר בלא קבלת אונס לא מייב לבער והיה דפרק קמא דפסחים לריך לפרש צדינגב ומתביד בלחוב כדפי' לעיל ובהלכות גדולות בהלכות פסחים תבד דחייב לבער אפילו לא קבל עליו אונסין ע"ב הגה"ה. ומג"ס וה"ש הוסיפו אפילו שומר חנם שחייב רק כצדוהא וכן בנזיר א"ח סי' תמ. רש"י ח) וע' תוס' צ"ק ט: ד"ה ושמואל, ט) ועין דף פג.

גליון הש"ס
גמ' אמר ר"א. כתובות טה ע"ב וש"י:

לעני רש"י
פושי"ר [פושי"ר].
מפרש.
דולייר"ה [דולייר"ה].
מעבד [מעין גרין].
כישנא"ה [כישנא"ה].
כלי החוקק משני ראשי.

יכולין זה וזה לישבע למימרא דסבר ר' מאיר דנתקל לאו פושע הוא והתניא^ג גשברה כדו ולא סילקו נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר^ד מחייב בהזיקן וחכמים אומרים^ה הפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לן^ו דבנתקל פושע פליגי^ז אמר ר' אלעזר תברה מי ששנה זו לא שנה זו ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שטר ישלם האי כי דיניה והאי כי דיניה ואתא רבי אליעזר למימר^ח אין גמרא בר' מאיר ומיהו תמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע דלא פושע בה אלא שומר שטר אמאי משתבע כי לא פושע נמי שלומו בעי ואפילו שומר חנם נמי התינה במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע דלא פושע ואפילו

טעם יהיה שומר שטר דאי חשיב קנין גמור לא יהיה אפילו שומר שטר וי"ל דבהיה הגאה שיכול לקדש בו את האשה כדאמר' בפ"ק דקדושין (דף ט: וס) דקדשה במשכון דאחרים מקודשת ולקנות בו עבדים וקרקעות הוה עליה שומר שטר ולפי זה הא דלמך קדשה במשכון מקודשת היינו דוקא במשכון שמשכנו שלא בשעת הלוואתו וא"ת ולמה יחשב שומר שטר כצדיל כן והלא כך היה יכול לקדש במעמיו וי"ל דכיון דעכשיו שנטול משכון אין מעמיו צדו חשיב שומר שטר לפי שיכול לעשות בו קדושין או קנין ועוד דחליפין יכול לעשות במשכון מה שלא היה יכול לעשות במעות דאין מטבע נעשה חליפין וקשה דכפרק כל שעה (פסחים דף לא: וס) פליגי רבנן אר"מ דלמך ישראל שהלוה לכותי על חמנו עובר עליו ומפרש התם דפליגי דדרבי יצחק דרבנן לית להו דר' יצחק א"ר כ"ע אית להו דרבי יצחק וטעמא דרבנן דלמך אינו עובר משום דסברי דלמך מכותי לא קני והשתא לרבנן אמאי אינו עובר והא קי"ל כשמואל והוה שומר שטר אפי' דלא פריש כדפרישית דהא משום דר' יצחק לא הוה אלא ש"ס ואפ"ה מיקרי חמנו וי"ל דמשום חיוב דשומר שטר לא מיקרי חמנו אי לא משום דלמך הכבוד דקני ליה והוה שלו כדר' יצחק:

וסבר רבי מאיר ב'ו. אבל דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא ואע"ג דחכמים דפטרי צנשברה כדו ולא סילקתה הוה ר' יהודה כדמוכח בהמניח (צ"ק דף ט: וס) ד"ה אמר) דסבר רבי יהודה נתקל לאו פושע הוא וכיון דלא הוה פושע אע"ג דלא הוה אונס גמור פטור צנשברה כדו ולא סילקתה דלא חשיב צור אלא שנעשה בפשיעה אבל צנעשה צאונס דכעין גניבה ואצידה כמו רוח שאינה מלויה פטור דקמתי כפי' דברייתא דנשברה כדו ומודה רבי מאיר לחכמים צנעלה קנקיין על הגג לנגבן ונפלו ברוח שאינה מלויה והזיקו שהוא פטור וא"ת כי נמי סבר רבי מאיר דנתקל לאו פושע הוא אלא אונס אמאי פטור והא אדם המזיק מרבינן (צ"ק דף ט:): מפלע תחת פלע לחייב על אונס כרצון וי"ל דלאו בכל אונס חייב אדם המזיק אלא צאונס דכעין גניבה ואצידה כמו רוח שאינה מלויה דלמריין סוף פרק שני דצ"ק (דף ט:): דנפל ברוח שאינה מלויה מן הגג חייב נזק ורוח שאינה מלויה הוה כעין אצידה כדלמריין סוף פרק ד' ו' (ס' ד' מה). וכולן חייבים להחזיר דמי השור לבעליו חוץ מש"ח ומוקי לה התם דנעריה שמירה ולא נעריה שמירה מעולה ש"ח כלתה שמירתו כו' ושמירה פחותה היינו דלת שיכולה לעמוד ברוח מלויה ואינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מלויה כדמשמע ברש"י הכונס (ס' דף ט:): והוה כעין גניבה ואצידה דש"ח פטור וש"ס חייב אבל צאונס גמור פטור אדם המזיק כדמשמע בירושלמי דמי היה יקן וצא חזירו וישן אלאו והזיקו זה את זה הרשון פטור והשני חייב וצנעלה צנעלה (ס' דף ק"ב). טעמיה ואלכולה משלמין דמי צטר בזול דכיון שלא היה להם לידע שהיא שאולה אין משלמים מה שהזיקו אלא מה שנהנו וצריש המניח (ס' דף ט:): וס' ד"ה ושמואל) לפי שאין דרכן של בני אדם להתצונן דצריכים ושאר שינויי דהתם דפטור ליה לפי שלא היה לו לידע וכן צמתייתין דהתם (דף ט:). היה צעל חצית ראשון כו' ואם עמד צעל חצית פטור צעל קורה והרצה כיוצא באלו וא"ת ורבי יהודה דלמך נתקל לאו אונס הוא ומחייב שומר שטר אמאי פטור מעביר חנם והלא הוא אדם המזיק וי"ל דנתקל הוה לרבי יהודה כעין גניבה דהוה קרוצ לאונס ולכן פטור אדם המזיק ולא מחייב אדם המזיק אלא דצדיר שהוא כעין אצידה דהוה קרוצ לפשיעה כדלמך צנעלה (לקמן דף ט:): דאצידה קרוצה לפשיעה וגניבה קרוצה לאונס ורוח שאינה מלויה חשובה כעין אצידה ולהכי חייב צה אדם המזיק וכן משמע בהגול קמא (צ"ק דף ט:): וס' ד"ה א"מ) דפריך למאן דפטור טעם אומן שקלקל היכא דעביד צנעם מצרייתא דקתני בהמה לטבח ויניבה חייב מפני שהוא כנושא שטר שהתא מה היה סברתו של מקשה שהוא כנושא שטר אע"פ שעושה צנעם אי סבר דחשיב פושע אמאי מולה אותו כנושא שטר היה לו לומר מפני שהוא פושע ואי סבר שדומה לגניבה ואצידה אע"פ חייב כדן אדם המזיק אם כן מה מתוך אימא מפני שהוא נושא שטר ואי דומה לגניבה ואצידה בלא שטר נמי לחייב כדן אדם המזיק ואי המתוך מדמה לה לאונס גמור א"כ נושא שטר נמי ליפטר אלא ודאי אדם המזיק חייב צנעין אצידה ופטור צנעין גניבה והוה מדמי ליה המקשה לקול שחיטה דאומן לכעין אצידה ומשני אימא מפני שהוא נושא שטר אבל צנעם פטור דהוה כעין גניבה:

מאי משתבע. מעיקרא הוה אחי ליה שפיר שנשבע שלא שינה מן המנהג אבל השתא דתרת דכי נמי לא שינה דהוה פושע ואפילו הכי פטור משום תקנת חכמים אם כן אפילו שינה ממנהגו נמי פטור מכח אותה תקנה דמה לי פשיעה רצה ומה לי פשיעה זוטא ומשני שצוה שלא כצוהה צנעתייה: